

ምዕራፍ ዓሰርተ

ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ

ዕላማታት 'ዚ ምዕራፍ፤

ነዚ ምዕራፍ'ዚ ምስተምሃርኩም፤-

- ኣብ ከባቢያውን ሃገራውን ዋኒናት ንጡፍ ተሳትፎ ምግባር ክንደየናይ ወሳኒ ክምዝኾነ ትርጉኡ።
- ግደ ማሕበራት ሲቪክ ትግንዘቡ።
- ኣብ ማሕበራት ሲቪክ ምስታፍ ዝህቦ ረብሓ ትፈልጡ።

10.1 ኣብ ከባቢያዊ ዋኒናት ንጡፍ ተሳትፎ ምግባር፤

10.1.1. ኣብ ወፍሪ ልምዓት ከባቢ ብንጥፈት ምስታፍ፤

ስእሊ 10.1 -ከባቢና ብሓባር ነልምዕ

- እቲ ስእሊ እንታይ ክምዘርኡ ኣሕፂርኩም ግለፁ።
- ኣብቲ ስእሊ ዝርአዮ ሰባት ነቲ ስራሕ ብኸመይ ኩነታት ክም ዘካይዱ ግለፁ።

ዑደት ኣብ መንዴሪ፤

ወረዳ ገልሞሌ ትርፌ ምህርቲ ብምፍራይ እትፍለጥ ብተፈጥሮ ኣዝያ ልምዕትን ሃፍታምን ከባቢ እያ። መሬታ ዝሃብካዮ ዝቐበል፤ ከም ደቼ ዝበሉ ፍባታት ግመት ሙሉእ ብዘይ ጥቕሚ ዝውሕዙላ ከም ማንጉሬ ዝበሉ ዱራት ዝተፈላለዩ ዓይነታት እንስሳት ዘገዳምን ኣዕዋፍን ሒዞም ዝርከቡላ ወረዳ እያ። እቲ ነባራይ ሓረስታይ እንትኾን ኣብ ግመት ሓደ ግዘ ንቐለቡ ዝኾን ጣፍን ስርናይ ብምፍራይ ከምናይ ቀደም ወለዱ ካብ ኢድ ናብ ኣፍ ዝኾነ መነባብሮ ዘለዎ እዩ። መሰረተ ልምዓት ዝበሃል ነገር ኣይፍለጥን። ማሕበራዊ ትካላት የለዉን። ህፃናት ኣብ መንሰ ይዋፈሩ፤ ሰባት ብቐለልቲ ሕማማት ይጥቅቡን ይሞቱን። ኣዴታት ብምኽንያት ወሊድ ንሓደጋ ይቃልዓ። እቲ ፀገም ተዘርዚሩ ኣይውዳእን። እቲ ህዝቢ ድማ ንመንግስቲ ይወቅስ። ኩሉ ነገር ከማልእ ዘለዎ መንግስቲ ከምዝኾነ ይአምን። ነቲ ህዝቢ ናብ ልምዓት ንምልዕዳል ዝግበር ፈተነ እንተሎ'ውን ብርቱዕ ተቓውሞ ይበፅሖ።

ሎሚ ካብ ገልሞሌ ዝተዋፀኡ ዓበይቲ ዓዲ፣ ፍሉጣት ሰባት ተወከልቲ መናእሰይን ደቂ ኣንስትዮን ዝሓዘ ጉጅለ ዑደተኛታት ኣብ ክልተ መኻይን ተሳፊሩ ኣብ ወረዳ መንዴራ ዑደት ንምክያድ ተበጊሱ ኣሎ። እዞም ዑደተኛታት ልምላመ ወረዳኦም ብኹርዓት እናድነቹ ኣብ ወረዳ መንዴሪ በዒሖም።

መንዴሪ እትፍለጥ ብብእዋኑ ብድርቂ ትጥቃዕ ብምዃና፣ ህዝባ ብሓገዝ ስርናይን ዘይትን ዝናበር ብምንባሩ፣ መናእሰይ ካብ ከባቢኦም እናተሰደዱ ኣብ ዝተፈላለዩ ከተማታት ውሽጢ ሃገር ወይ ኣብ ወፃኢ ብምንባሮም እዩ። እምባታት ተሸፊኖም ዝነበሩ እፀዋት ባዲሙ ጥራሕ ዝባኖም ብምትራፎም፣ ከውሕታት ጎሊሆም ዝረኣዩላ ወረዳ ብምንባራ ይሓዝኑላ ነይሮም። ኣባላት እቲ ጉጅለ ዑደተኛታት እቲ ዑደቶም ምስፈፀሙ ግና ብዛዕባ መንዴሪ ዝነበሮም ስምዒትን ኣረኣእያን ፈጂሙ ተለዊጡ ኣሎ። ንመንዴሪ ዘግነይዎ ብምልዕዳልን ንጡፍ ተሳትፎን ደቃ እናተለወጠት እያ። ኣእማን መንዴሪ ኣብቲ ከባብን ኣብ ርሑቕን ንዝርከቡ ከተማታት

መመልከታ ህንፃታት ኮይኖም ኣለዉ። እምባታትን ሜዳታትን መንዴሪ እንስሳት ከይወዕልዎም ተኸልኪሎም ብእጅዎት፣ ሳዕርን ዕምበባን ክሸፈኑ ጀሚሮም ኣለዉ። ኣብቲ ከባቢ ንዘመናት ይሰርሕሉ ዝነበሩ ባህላዊ ምርባሕ ከፍቲ፣ጤለ በጊዕን ኣናህብን ብዘበናዊ ኣሰራርሓ ተቐይሩ ፍሉጣት መፍረይቲ ቆርበትን እንስሳን ኮይኖም ኣለዉ። እዚ ጀምሮ ንምስፋሕ ኣብቲ ወረዳ ዝርከቡ'ውን ይኹን ኣብ ካለእ ከባቢ ተሰዲዶም ዝርከቡ ደቂ መንዴሪ ሓይሎም ኣተሓባቢሮም ተላዲሎም። እዚ ምልዕዳል ህዝቢ ዝረአዩ መንግስትን ካልኣት ሓይልታት ልምዓትን'ውን ሓጊዞምዎም።

መንግስቲ መንገድታትን ትካላት መራኽብን ዘርጊሑሎም። ከምኡ'ውን ማእኸላይ ሕክምና እንስሳትን መሰልጠኒ ጣብያታት ሙያ ሓረስቶትን ከፊቱሎም፣ ክኢላታት መዲቡሎም። በቲ ህዝቢ ህንፃቶም ዝተጀመሩ ማእኸላት ግልጋሎት ትምህርትን ጥዕናን ኣጠናኸሩሎም። ብልምዓት እቲ ኸባቢ ዝተስሓቡ ሰብ ሃፍቲ'ውን ክልተ ፋብሪካታት ቆርበትን ሓደ መዐሸጊ ስጋን ከምኡ'ውን ፋብሪካ መዐሸጊ መዓር ከፊቶም ኣለዉ።

እዚኦም ኩሎም ዝተዓዘበ ጉጅለ ዑደተኛታት ገልግሎ ንምእማን ተፀጊሙ። እቶም ኣባላት ኩሉ ነገር ካብ መንግስቲ ንኸግበረሎም እናተፀበዩ ምንባሮም ኣጣዲሱዎም። በቲ ዝባኸነ ግዘ ህልኸን ሕራነን ሒዞዎም ዝርአዩዎ ኹሉ ኣብኣቶም'ውን ብርሃን ተስፋ ወለዑ ንህዝቦም ብንጡፍ ተሳትፎ ንምልዕዳል እናሃፀፁ መልሲ ጉዕዘኦም ጀሚሮም።

መልመዴ - 1

ባዕልቲኹም ኣብ ኣርባዕተ ጉጅሶታት ተመደቡ። በብጉጅሶቲኹም ኮይንኩም ነቲ ዝቐጸበ ምንባብ መሰፈት ብምግባር ነዞም ዝሰጡ ሕታታት መልሱ። ብምቕጻል መልሶቲኹም ንክፍሊ ኣቐርቡ።

1. ህዝቢ ወረዳ ገልግሎ ሓደ ቀንዲ ፀገሙ ስምዒት ተፀባይነት እዩ ነይሩ እንተ-ዝበሃል ምተስማማዕኹም ደ? ንምንታይ?
2. ንስኻትኩም ነበርቲ ገልግሎን ኣባላት እቲ ጉጅለ ዑደተኛታትን እንተ-ትኹ ካብቲ ዑደት ምስተመለስኩም እንታይ ምገባርኩም? ነዚ ጉጅለኹም ከምቲ ጉጅለ ዑደተኛታት ብምቕጻር ተማኸርኩም ክትፍፁምዎ እትሓስቡ ንክፍሊ ኣቐርቡ።
3. ኣብ ወረዳ መንዴሪ ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ ዘምፅኦ ውፅኢት እንታይ ከምዝኾነን ብኸመይ ከምዝተረኸበን ኣረድኡ።

ኣብ ወፍሪ ልምዓት ከባቢ ብንጥፈት ምስታፍ ዜጋታት ካብኣቶም ዝድለ ዓይነት ኣስተዋፅኦ ዝገብርሉ ተግባር እዩ። እዚ'ውን ብዓርስ ተበግሶን ብሙሉእ ድልየትን ዝፍፀም እዩ። ንኣበራዊ ከባቢያወን ሃገራወን ረብሓታት ዜጋታት እዚ ክፍፀም ዘለዎ ብመንግስቲ'ዩ ብዝብል ኣተሓሳስባ ተፀባይነት እንተተቐረኑ በብውልቆም ዝገብርዎ ኣስተዋፅኦ ናይ ንሕንሕ ተሳትፎ ህዝቢ እምኒ ኩርናዕ እዩ። ተሳትፎ ህዝቢ ብገንዘብ፣ ብጉልበት፣ ብፍልጠት፣ ብወፊያ ሓሳብን ብካልኣት መንገድታትን ክፍፀም ይክእል።

ንቐሕ ተሳትፎ ህዝቢ ዘብል ቀንዲ ዋኒን ሰባት ውፅኢታዊ ዝኾነ ተግባር ምፍፃም ጥራሕ ኣይኮነን። ምስኡ ጎና ጎኒ ኣብ ኣበራዊ ወፊራ ስራሕ ግዘን ስርዓትን

አክቢሮም እቲ ተግባር ምፍፃሞም፣ ብውልቀ ከይኮነ ተወዲቦም ምንቕስቓሶም፣ ከምኡውን እቶም ፍፃመታት ቀፃልነት ክህልዎም ምግባሮም ይሓውስ።

መልመዲ - 2

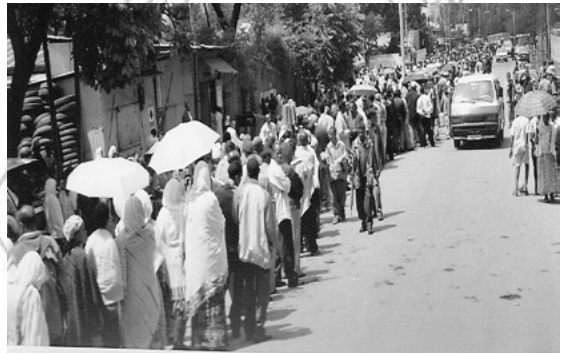
ክዞም ምስገባቲ ሕብረታት መልሱ።

1. ሰባት ዝገብርዎ ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ እንታይ እንታይ ብምፍፃሞም ክግለፅ ይክእል?
2. ኣብ ዝኾነ ተግባር ልምዓት ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ ብሓቂ ተረጋጊፁ እዩ ዘብሉ ኣርባዕተ ተግባራት ዘርዝሩ።

10.1.2 ምጉልባት ስርዓት ዲሞክራሲ

ስእሲ 10.2- ኣኼባ ኣመራርሓ ኮሚቴ ልምዓት

ስእሲ 10-3 ዲሞክራሲያዊ መረፃ

- ካብዞም ስእልታት ዝተግዘብኩምዎ ግለፁ።
- መረፃ ብዲሞክራሲያዊ ኣገባብ ምክያዱን ዘይምክያዱን ብምንታይ ይፍለጥ?

ከተማ ሙጭሌ

ሙጭሌ ብዙሕ ነባሪ ዘለዋ ፀገም ማይ እናሸገራ ዝፀንሐት ናይ ቀደም ከተማ እያ። ካብ ቀረባ እዋን ናብዚ እቲ ፀገም ማይ ፍታሕ ክረክብ እዩ ተባሂሉ እቲ ነባሪ ተስፋ ገይሩ ነይሩ። ነዚ እውን ቅድሚ ሰለስተ ዓመት ኣብ ዝተገበረ መረፃ ሓላፍነት ዝተረከበ ኮሚቴ ልምዓት ነቲ ፀገም ጠመተ ሂቡ ይሰርሕ ስለዝነበረ እዩ። ብፍላይ እቶም ኣቦመንበር ኣይተ ኣብርሃም ብውልቀ ዓዕሮም ካብ ሓደ ድጋፍ ወሃቢ ትካል ዝለዓለ ገንዘብን ሓደ ዝፀንሐ ናይታ ከተማ ፕሮጀክት ማይ ውፅኢት መፅናዕቲ ንምርካብ ብምኽኣሎም ነይሩ። እቲ ፕሮጀክት ቅድሚ ብዙሕ ዓመታት ዝለዓለ ወፃኢ ተገይርዎ ዝተሰርሐ እንትኸውን ብዝተፈላለዩ ምክንያት ተግባራዊ ከይኮነ ዝፀንሐ እዩ። እቶም ኣቦመንበር እዚኣቶም ብምሓዝ ናብቲ ኮሚቴ ብምቕራብ ከወስኑ እንትፍትኑ ካብ ሓደ ኣባል ተቓውሞ በፂሕዎም ነይሩ።

ንቲ ተቓውሞ ምክንያት ዝኾነ ድማ እቲ ማይ ዝርከቦ ከባቢ ናይቶም ነበርቲ ቀደሞት ወለዲ ናይ እምነት ቦታን መቓብር ስለዝኾነ ክኩዓት የብሉን ዝብል እዩ። ኣይተ ኣብርሃም ድማ እዚ እምነት ባዕዲ ካብ ምጻኑ ንላዕሊ ዝኣረገ ኣተሓሳስባ ስለዝኾነ ህዝቢ ከምዘይቕበሎ ኣፍሊጦም እቲ ቅድም ክብል ዝተገበረ መፅናዕትን ዝተረኸበ ልዑል ገንዘብን ክጥቀሙሉ ከምዘለዎም ነቶም ካልኣት ኣባላት ኮሚቴ ኣእሚኖም። ብድምፂ ኣብዝሓ እውን ክውሰን ገይሮም። ድሕሪ እዚ እቲ ፕሮጀክት ጨረታ ንዝሰዓረ ትካል ተዋሂቡ እቲ ህንፀት ንዝሓለፉ ክልተ ዓመታት እንትካየድ ፀኒሑ እዩ።

ኣብዚ ሕዚ እዋን እቲ ስራሕ ክውዳእ እንዳተቐረበ ኳ እንተኾነ እቲ ተቓውሞ ግና ኣብ ነባራይ እቲ ከተማ እንዳገፍሐ መፂኡ ስራሕ ክሳብ ምትእጉንጓልን ኣይተ ኣብርሃም እውን ኣብ ኣኼባ ህዝቢ ክሳብ ምሕታት ተበፂሑ። ካብዚ ዝተልዓለ ኣይተ ኣብርሃም ካብ ሓላፍነቶም ክወርዱ ተገይሩ። እቲ ፕሮጀክት ድማ ልዑል ገንዘብ ወፂኦ እኳ እንኾነ ኣብ ኣጋምውድኡ ክቋረፅ፣ እቲ ዝተኸዓተ ጉድጓድ እውን ክድፈን ተገይሩ። ከተማ ሙጭሌ ዘለዋ ፀገም ማይ ከም ዘለዎ ክቕፅል ግድን ኮይኑ።

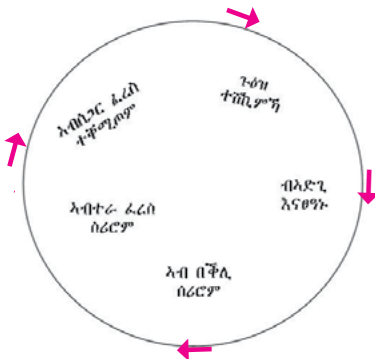

መልመዲ - 3

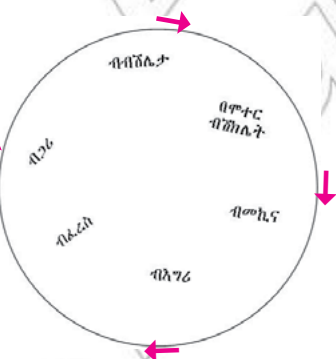
ኣብቲ ዝተውሃበ ምንጣብ ተደራሽኩም ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ።

1. ንዝበዕሐ ዝለዓለ ኪሳራ ተሓታቲ ክኾን ዘለዎ መን እዩ?
2. ኣይተ ኣብርሃም ዝዓለምዎ ስራሕ ልምዓት ውፅኢታዊ ክኾውን ዘይክኣል ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ ከረጋግፁ ስለዘይክኣሉ እዩ እንተዝበሃል ትሰማምዑዶ? ንምንታይ?
3. ካብዚ ምንጣብ ኣብ ከይዲ ህንፃት ዲሞክራሲ ብሳዕባ ወሳኝነት ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ እንታይ ትምህርቲ ክውሰድ ይክኣል?

10.1.3. ኣብ ኢትዮጵያ ስሉጥ ዕብዮት ልምዓት ንምርግጋፅ ዝግበር ዓዕሪ ብተሳትፎ ህዝቢ ምድጋፍ

ሰእሊ. 10.4 ኣብ ዓንኬል ፀገም መጓጓዣ

ሰእሊ. 10.5 ካብ ዓንኬል ፀገም መጓጓዣ ምውፃእ

- እቶም ሰእልታት ዝገልፅዎ ሓሳብ እንታይ እዩ?
- ኣብ ክልቲኦም ዕብዮት እኳ እንተሃለወ እቶም ዕብዮታት ኣዝዩ ዝተፈላለዩ ብርኪ ከምዘለዎም ርዳእ እዩ። ኣፈላላይ እቶም ብርክታት ነፅሩ።

ስድራ አወል

አወል ንትምህርቲ ካብ ዝከደሉ ከተማ ንዕረፍቲ መግኡ ምስ ስድርኡ ይርከብ፡፡ እዚ ምሽት ስድርኡ ብሙልኦም ዝተኣኻኸብሉ እዩ፡፡ ብናይ ፋኑስ ብርሃን እናተራኣኣዩ ዕምር ዝበለ ቁምነገር ዝሓዘለ ወግኢ እንዳውግዑ እዮም፡፡ አወል ኣቡኡ ዝብሎዎ ልክዕ ኣይኮነን እናበለ እንተተኻትዑ እውን ስድርኡ ምምሕያሽ ዘለዎ ምዃኑ ግን ተቐቢልዎዩ፡፡ ኮይኑ ግና እዚ ምምሕያሽ ኣብ ሂወቶም ትርጉም ዘለዎ ለውጢ ኣየምዕኣን ባሃሊ እዩ፡፡ እቶም ካልኣት ኣባላት ስድራ ድማ ንኣቦኦም እንዳደገፉ ይካትዑ ነይሮም፡፡ ብእኣቶም ኣረኣእያ ኣቦኦም ንቀለብ ስድርኦም ዝሓሸ ምህርቲ ምእካብ ምኽኣሎም፡ ካብ ቀለብ እቲ ስድራ ተሪፉ ተሸይጡ ካብ ዝርከብ ገንዘብ ክዳን ስለዝግዛእ ከም ቀደም ዘይምዕራቕም፣ ፀገም ጨውን ሳሙናን ዘየለ ምዃኑ፣ ኢድ ሰብ ዘይምርኣዮም፣ ደቂ ተባዕትዮ ውሉዳት ኩሎም ቤት ትምህርቲ ምእታዎም ዓበይቲ ለውጥታት እዮም ይብሉ፡፡ ንቅድሚት'ውን አወል ትምህርቲ ምስወደኦ ከም ደቂ ከተማ ከምዘንብሮም ተስፋ ኣለዎም፡፡ ንዚኣም ለውጢታት ድማ አወል ግቡእ ግምት ክህብ ኣለዎ ይብሉ፡፡

አወል ሕዚውን ቦቲ ዝሓዞ ቅዋም ምስ ፀንዐ እዩ፡፡ ቀደም እውን ብዝለዓለ ድኽነት ተጠቒዕና ዝነበርና ኢና፡፡ ሎሚውን እንተኾነ ካብ ዓንኬል ዝለዓለ ድኽነትን ፀገምን ኣይወፃእናን ኢሉ ይካታዕ፡፡ ካብ ዝኸፍኦ ድኽነት ዘውፅኣና መሰረታዊ ለውጢ ክነምዕእ ኣለና ኢሉ ብምክታዕ ንኣብነት እውን ስድራ መግህርቱ ንዝኾነ ኣጅሉ ይጠቅስ፡፡ ስድራ ኣጅሉ ከማና ብማሕረስ ዝናበሩን ናብርኦም ብድኽነት ዝተጠቐሙን እዮም ነይሮም፡፡ ሕዚ ግን ዝሓሸ መጠን ምህርቲ ምፍራይ ጥራሕ ኮይኮነ ገንዘብ ዘርከብን ኣብ ዕዳጋ ጠለብ ዘለዎን ዓይነት ምህርቲ ፈልዮም የፍርዩ፡፡

እዚ ብዝለዓለ ዋጋ ሸይጦም ቀለብ ኮነ ካሊኦ ዘድልዮም ነገር ይገዝኡ፡፡ ከም ቀደም ምህርቲ ዘፍርዩ ኣብ ዓመት ሓደ ሻዕ ጥራሕ ኣይኮነን፡ ኣብ ከባቢኦም ካብ ዝፈሰስ ሩባ ዳኮታ መስኖ ማይ ይጥቀሙ እዮም፡፡ ካብዚ ወፃኢ ድማ ንህቢ የራብሑ እዮም፡፡ ከፍትን ኣባጊዕን እናራብሑን እናህጠሩን ናብ ከተማ ወሲዶም ይሸጡ፡፡ እዚ ኣታዊ ገንዘብ እናፈጠረሎም ብምምዕኡ ሎሚ ኣብ ከተማ ኣትዮም ብምስራሕ ደቂ ተባዕትዮ ይኹኑ ደቂ ኣንስትዮ ደቆም ንምምሃር ኸኢሎም እዮም፡፡ ትምህርቲ ዘይኮነላ ሓንቲ ንሎም ኣብቲ ዘለቶ ክትነግድ ክገብሩ ክኢሎም፡፡ ዓብይ

ሓው ንኣንጀሎ እውን ሓንቲ መኪና ፅዕነት ገዚአም ኣብ ዘፈር ትራንስፖርት ክሰርሕ ገይሮምዎ። እሞ ወለዱ ኣንጀሎ ኢንቨስተር ኮይኖም ንደቆም ዕድል ስራሕ'ዶ ኣይፈጠሩን? እዞም ኣባላት ስድራ መሰረታዊ ለውጢ ብምምፅኦም እቲ ሕማቕ ዓንኬል ድኽነት ብግልፂ በቲኹም እናወፁ እዮም። ስለዚህ ንሕና'ውን ከምዚ ዓይነት መሰረታዊ ለውጢ ብምምፃእ ካብ ዝነበርናዮ ዝክፍኦ ዓንኬል ድኽነት ብዘየዳግም ሰቢርና ክንወፅእ ይግባእ ብምባል ተኻቲዑ ኩሎም ንኣወል ኒኢዶምዎ። ተስፋ'ውን ገይሮም። ንግዚኡ እቲ ክትዕ ኣብዙይ ተዛዚሙ ናብ መደቀሲአም ከይዶም።

መልመዲ - 4

ኣብቲ ዝተውሃበ ምንጣብ ተደራኽኩም ነዞም ዝሰፊሱ ሕቶታት መልሱ።

1. ስድራ ኣወል ዝርከብሉ ኩነታት ኣነባብራ በየናይ ዓይነት ዓንኬል ክግለፅ ይክኣል? ንምንታይ? ስድራ ኣንጀሎኸ?
2. እዚ ኣብ ክልቲኦም ስድራቤታት ዝረኣናዮ ኣፈላላይ ዕብየት ኣብ መንጎ ክልተ ሃገራት ዝርኦ ለውጢ እንተዝኸውን ከመይ ክግለፅ ይኸእል?
3. ዓንኬል ድኽነት ክሰበር ዝክኣል ብስሉጥ ልምዓት እዩ እንተዝበሃል ትስማምዑዶ? ንምንታይ?

ሃገርና እትርከብ ኣዝዩ ትሑት ኣብ ዝኾነ ብርኪ ድኽነትን ድሕረትን እዩ። ኮይኑ ግን ኩሉ ህዝቢ ቆሪፁ እንተተላዒሉን ጠንኪሩ እንተሰሪሑን እዚ ኩነታት ዘይልወጠሉ ምኸንያት ኣይህሉን። ይኹን እምበር እንርከበሉ ብርኪ ድኽነት ዝኸፍኦ ኮይኑ ብምፅንሑ ዝተወሰነ ለውጢ ዕብየት ምህላው ጥራሕ እታ ሃገር ሕዚ ካብ ትርከበሉ ድሕረት ብዘተኣማምን ኩነታት ንመወዳእታ ኣውፂኡ ቀፃልነት ዘለዎ ዕቤት ከምፅኣላ ኣይክኣለን። ስለዚ ሎሚ ኣብ ካልኣት ሃገራት ከምዝረኣ ኢትዮጵያ ብውሱን ለውጢ ክትጓግዝ ኣይትኸእልን። ብምኳኑውን ዝመፅእ ለውጢ ስሉጥ ክኸውን ግድን እዩ። ኣዝዩ ስሉጥ ለውጢ ብምክያድ ነቲ ዓንኬል ድኽነትን ድሕረትን ስዒርካ ምውፃእ የድሊ። ኣብ ዕለታዊ ናብራ ህዝቢ ርኡይ።

ጭቡጥን መሰረታውን ለውጢ አብ ሓፂር ግዘ ምምግእ መማረፂ ዘይብሉ እዩ። እዚ ውፅኢታዊ ክኸውን እንድሕር ተደልዩ ድማ ህዝቢ አብ ስራሕቲ ልምዓት ብዘይምንም ጋእጋእታ ንጡፍ ተሳትፎኡ ከጠናኸርን ብዘይ ምቁራፅ አስተዋፅኦ ክገብርን አለዎ። ስሉጥ ልምዓት ንምርግጋፅ ህዝቢ ዝተረጋገኦ ሂወት ክነብር ንምግባር እታ ሃገር እውን ካብ ድሕረት ክትናገፍ ቀንዲ መሳርሒ እዩ።

መልመዲ - 5

ኣብዞም ዝስዕቡ ሕታታት ተመያየጡ።

1. ኢትዮጵያ አብ ዝኸፍአ ድኸነትን ድሕረትን ውሽጢ ትርኩብ አብ ዝብል ሓሳብ ተመያየጡ።
2. እታ ሃገር ካብዚ ዝኸፍአ ኩነታት ክትወፅእ እትኸእል ብንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ ዝተደገፈ ስሉጥ ልምዓት ምስተረጋገፀ ጥራሕ ከምዝኾነ ይግለፅ። በዚ ሓሳብ ትስማምዑዶ?

10.2 ተግባራት ማሕበራት ሲቪክ

10.2.1. ምጥንኻር ማሕበራት ሲቪክ ንንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ ዘለዎ ረብሓ

ሰእሊ 10.6 ዓመታዊ መዓልቲ ቀይሕ መስቀል

- ማሕበር ቀይሕ መስቀል እንታይ እንታይ ተግባራት ይፍፅም?
- ቀይሕ መስቀል ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ ብምጥቃም ክፍፅሞም ዝኸእሎም ተግባራት ግለፅ።

ኣብ ዓርሰ ድሌት ዝተመስረተ ምርመራ ኤች.አይ.ቪ/ ኤድስ

ኣብ ዞባና ብመዳይ ምክልኻል ኤድስ ዝወሃብ ትምህርቲ እንዳተጠናኸረ መጻኢ እዩ። ስለዚ በዝሒ ብድልዮቶም ምርመራ ዝገብሩ ሰባት ካብ እዋን ናብ እዋን እንዳወሰኸ መጻኢ እዩ። ኣብ ከባቢና ዝርከብ ጩንፈር ምክልኻልን ማሕበራዊ ግልጋሎትን ኤድስ ኣብ ዝሓለፈ ዓመት ነፃ ግልጋሎት ንምሃብ ላቦራቶሪ ምርመራ ደም ኣጣይሹ ነይሩ። ሽዑ ኣብ መፈለጻዎታ ሽድሽተ ወርሒ ብድልዮቶም ምርመራ ኤች. አይ.ቪ /ኤድስ ዘካየዱ 300 ሰባት ጥራሕ ነይሮም። ዳሓር እውን ብዛዕባ እቲ ሕማም ዝወሃብ ትምህርቲ ብዝተፈላለዩ ወገናት ኣብ ዝተፈላለዩ ከባቢ እናተጠናኸረ ክኸይድ ተገይሩ። ስለዝኾነውን ኣብቲ ካልኣይ ሽድሽተ ወርሒ ምርመራ ዝገበሩ ሰባት በዝሒ ናብ 1700 ወሲኹ እዩ። ንዚውን እቲ ቀንዲ ምክንያት ሕብረተሰብ ዘለዎ ግንዛብ ንክዓቢ እቲ ትካል ዝገበሮ ፃዕሪ እዩ።

ኣብቲ ዞባ ኣብ ዝርከቡ ሰባታትን ገዳማትን ንብዙሓት ኣመንቲ ንነዊሕ እዋን ብዛዕባ ምክልኻል ኤች. አይ.ቪ ኤድስ ትምህርቲ ተዋሂቡ እዩ። ምስ ማሕበር መናእሰይ ብምትሕብባር ናይ ምይይጥ ማእኸላት ተጠይሸን እየን። በዚውን ምስቲ ቫይረስ ንዝነብሩ ሰባት ሓገዝን ክንክንን ምግባር ተጀሚሩ ኣሎ።

እቲ ትካል ብዛዕባ ምክልኻል እዚ ሕማም ዝህቦ ትምህርቲ ንምጥንኻር በብኣብያተ - ትምህርቲ ክለባት ሚኒ ሚድያ ክጣየሹ። ገይሩ እዩ። በዞም ክለባት ኣቢሉ እውን እቶም ተምሃሮ ብዛዕባ እቲ ሕማም ግንዛብ ክጭብጡ ገይሩ እዩ። ካብ ቤት ትምህርቲ ወፃኢ ንዝተጣየሹ ማእኸላትውን ሓገዝ ዝተፈላለዩ ናውትን መሳርሒ ፅሕፈትን ገይሩ እዩ። ብተወሳኺ 7565 ተፀዋዕቲ ክለባት ሚኒ ሚድያ ዝኾኑ ተምሃሮ መተሓባበርቲ ማእኸላት፣ ንመምህራንን ንዓበይቲ ዓድን ኣብ ምክልኻል ኤች. አይ. ቪ /ኤድስ ዘድሃቡ ሓፀርቲ ስልጠናታት ተዋሂቦም እዮም። ምስቲ ቫይረስ ንዝነብሩን ሓገዚ ንዘይብሎም 25 ሰባት ካብ ወርሒ ሕዳር ኣትሒዙ ነንሕድሕዶም በብወርሒ 150 ብር ብሓገዝ እንዳከፋፈለ እዩ።

እዚ ኩሉ ዘስዓቦ ድምር ውፅኢት ኣዝዩ ልዑል እዩ። ኣዝዩም ብዙሓት ተምሃሮ ኣብ ክለባት ካብ ምጥርናፎም ንላዕሊ ኣብ ሚኒ ሚድያ እውን ብበዝሒ ምጥቃም ጀሚሮም እዮም። ኣብ ከባቢ መንበርታት በብማእኸሉ መናእሰይ ብማሕበራት እንዳተወደቡ ምንቕስቓስን ኣብ ግልጋሎታት ዓርሶ ድሌት'ውን እንናተዋፈሩ ንዝደኸሙን ንዝሓመሙን ምሕጋዝ ጀሚሮም እዮም። ብሓፈሻኡ ናይቲ ህዝቢ ግንዛብ ብምዕባዩ ዓርሱ ካብቲ ሕማም ኣብ ምሕላው፣ ካብ ምድላውን ምግላልን ስርሑ ኣብ ምዕቃብ ርኡይ ለውጢ እንዳርኣዩ ይርከብ። ንሕሙማት'ውን በዚ ኹሉ ብምብርትታዕ ናይ ምንባር ተስፋ-ኦም ምዕባይን ሰሪሑም ብፍረ ጉልበቶም ንምንባር ዕዓርዓር ጀሚሮም ኣለው።

(ኣዲስ ዘመን ግንቦት 7/95 ዓ/ም)

መልመዲ - 6

ኣብ ላዕሊ ዝቐፈበ መሬዳእታ መሰፈት ብምግባር ነዘም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ።

1. ኣብቲ ምንባብ ምንቕስቓስ ዝገብሩ ዝነበሩ ማሕበራት ሲቪክ ፅርሑ። ሕድሕዶም ዝገበርዎ ኣስተዋፅኦ እንታይ እዩ?
2. ካብቲ ዝቐፈበ ፅሑፍ ማሕበራት ሲቪክ ንኣባላት ሕብረተሰብ ንጠፍ ተሳትፎ ንክገብሩ ዘኸእል ኩነታት ከምዝፈጥሩ ዘርእኡ ኣብነት ነፅሩ።
3. ኣብቲ መረዳእታ ካብ ውሽጢ ዝተገለፁ ማሕበራት ሲቪክ ንስኻትኹምክ ኣበዮናይ ክትሳተፉ ትደልዩ? እንታይ ዓይነት ተሳትፎኸ ክትገብሩ ትኸእሉ?

ዕዮ ጉጅለ

ሕድሕድኦም ሽድሽተ ኣባላት ዘለውዎም ጉጅለታት ኣጣይኹ። ብምቕፃል ኣባላት ሕድሕድ ጉጅለ ኣብ ክልተ ብምምቃል ፍርቁ ኣብ ሓደ ገፅ ፍርቁ ኣብ ካሊእ ገፅ ብምኻን ካብዞም ተዋሂቦም ዘለው መካተዕቲ ርእስታት ሓደ ሓሪኹም ኣብ መንጎኹም ክትዕ ኣካይዱ።

ርእስታት ክትዕ፤

1. ረብሓ ማሕበራት ሲቪክ ነቲ ሕብረተሰብ ድዩ ወይስ ንናይ ባዕሎም አባላት?
2. አብ ማሕበራት ሲቪክ ተሳትፎ ምግባር ግቡእ ድዩ አይኮነን?

ሲቪክ ማሕበራት አብ ውሽጢ ሓደ ሕብረተሰብ ዘለዉ ሰባት ብድልዮቶም ብሓባር ዘጣይሽዎም ማሕበራት እዮም። እቶም አባላት ናይ ባዕሎም ጉልበት፣ ገንዘብ፣ ፍልጠት፣ ግዘ ወፍዮም ዘጣይሽዎም እዮም። ካብኡ ንደሓር ድማ ካብ ካሊእ ሓገዝ ክረኽቡ ይኸእሉ እዮም። ንቲ ሕብረተሰብ ዝህብዎ ግልጋሎት አብ መትከል ምርካብ መክሰብ እንተይኮነ ግልጋሎት ጥራሕ ንምሃብ አብ ማሕበራዊ ምጣነ ሃፍታውን ፖለቲካዊን ዋኒናት ምውፋር እዩ። ማሕበራት ሲቪክ ካብ ዝኾነ ይኸን ሃይማኖታዊ ፖለቲካዊን ወታደራዊን ዕዕንቶ ነፃ ክኾኑ አለዎም። እዞም አካላት ሕገ መንግስቲን አግባብ ዘለዎም ካልኣት ሕግታትን እታ ሃገር አክቢሮም፣ ብሕጊ ተፈሊጦም፣ ተመዝጊቦምን ስርሖም ዘካይዱ ነፃ ማሕበራት እዮም።

ማሕበራት ሲቪክ ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ አብ ምዕባይ ልዕል ዝበለ ግደ አለዎም። ጥንኩር ማሕበራት ሲቪክ ድልየት ሕብረተሰብ መሰረት ገይሮም ስለዝንቀሳቆሱን ህዝቢ'ውን አብቲ ምንቅስቃሶም ክሳተፍ ስለዝገብሩን ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ የማዕብሉ። ቅድም ክብል ንምርአይ ከምዝተፈተነ ምጉልባት ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ ንህንፀት ስርዓት ዴሞክራሲን ሰናይ ምምሕዳርን ዝለዓለ ግደ አለዎ።

መልመዲ - 7

ነዞም ዝሰጡሉ ሕቶታት መልሱ።

1. ማሕበራት ሲቪክ ምስቲ ግልጋሎት ዝህብዎ ሕብረተሰብ እንታይ ዓይነት ርክብ ክህልዎም ይግባእ?
2. ማሕበራት ሲቪክ ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ አብ ምፍጣርን ምዕባይን ዘለዎም ግደ እንታይ ይመስል?

መጠቻ ለሊ

ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ ውልቀሰባት ብሓባር ምእንቲ ከባቢያውን ሃገራውን ረብሓ ብድልየትን ብዓርሰ ተበግሶን ዝተፈላለዩ አበርክቶ ንምሃብ ዝገብርዎ ምንቕስቓስ እዩ። እቲ ምንቕስቓስ ውፅኢታዊ ምእንቲ ክኸውን ብሓባር ምፍፃሙ አድላይ እዩ። ንዚውን ምውዳብ የድሊ። ከምዚ ዝበለ ብውልቀ ተበግሶ ዝጣየሽን ካብ ፖለቲካ፣ ሃይማኖት፣ ወተሃደራዊ ፅልዎ ነፃ ዝኾነ ንመኸሰብ ከይኮነ ሕብረተሰብ ንምግልጋል ዝጣየሽ ውዳብ ማሕበር ሲቪክ ይበሃል። እዞም ማሕበራት እቲ ህዝቢ ንሰናይ ተግባር ክለዓዓል ብምግባር ንናይ ባዕሉ ረብሓታት ክንቀሳቐስ ይገብሩ። ድልየት ህዝቢ ሒዞም ኣብ ውሽጡ ብምንቕስቓስ ንጡፍ ተሳትፎ ንክገብር የለዓዕሉ የለማምዱውን። በዚ አገባብ ድማ ንንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ ምጉልባትውን አበርክቶ ይህቡ እዮም።

ኣብ ሃገርና ስርዓት ዴሞክራሲ ክጠናኸርን እታ ሃገር ካብቲ ዘለቶ ዝኸፍአ ብርኪ ድኸነትን ድሕረትን ንክትናገፍ ስለጥ ዕብየት ክተርእን ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ ወሳኒ እዩ። ብምኳኑ ንሕናውን ማሕበር ሲቪክ ኣብ ዝንቐሳቐሱሉ ተግባር ልምዓት ንጡፍ ተሳትፎ እንተንገብር ንኸባቢናን ንሕብረተሰብናን ረብሓ ዘለዎ አበርክቶ ክንገብር ንክእል ኢና። በዚውን ኣብ ሕብረተሰብና እናገፍሐ ዘሎ ባህሊ ዴሞክራሲ ንምጉልባትን ንዕብየትን ኣስተዋፅኦ ክንገብር ንክእል።

አገደስቲ ቃላት

- ልምዓት ከባቢ:- ውፅኢት ማሕበራውን ምጣነሃፍታውን ኩነታት ከባቢ ወይ ጣብያ ዘምሓይሹ ምንቕስቓሳት
- ትልሚ:- ሓደ ተግባር ብዝለዓለ ውፅኢት ንምፍፃም ሰባት ዘለዎም ገንዘብ፣ ናውቲ ሓይሊ ሰብ፣ ግዘን ሃፍቲ መረዳእታን ብግቡእ ኣጣሚሮም ናብ ተግባር ዝዋፈሩሉ መርሃ ግብሪ።
- ገምጋም:- ሓደ ብትልሚ ዝተፈፀመ ተግባር ዝተሓሰበሉ ውፅኢት ብዝድለ ብርኪ ውፅኢታዊ ምኳኑ ምምዛንን ንቀፃላይ ትልሚ ድማ ካብ ዝሓለፈ ተሞክሮ ዝውሰደሉ ከይዲ።

መጠቻ ለሊ ሕቶታት

I. ቀደም ለምን ያስቀጠሉ ምሉእ ሐሳባት ዝሓዘዎ ሐሳብ ልክዕ እንተኾይኖም “ሓቂ” ልክዕ እንተዘይኮይኖም “ጌጋ” እንዳበልኩም መልሲ ሃቡ፡፡

1. ልምዓት ከባቢ ዝለዓለ ማሕበራዊ ረብሓ ንክህልዎ ብንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ ክሕገዝ ይግባእ፡፡
2. ኣብ ሓደ ሃገር ብዝተፈላለዩ ብርክታት ንዝፍፀሙ ስራሕቲ ልምዓት ከባቢ ብሕታዊ ወናኒን ተዋሳኢን ነቲ ህዝቢ ዝውክል መንግስቲ እዩ፡፡
3. ኣብ ተግባር ልምዓት ከባቢ ዝሳተፍ ሰባት ኣብ ዝድለዩሉ ግዜ ነቲ እዋን ኣኸበሮም ዘይርከቡ እንተኾይኖም ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ ይተኣንጎል፡፡
4. ማሕበራት ሲቪክ ካብ ዕዕንቶ መንግስቲ ነፃ ብምኃኛኖም ኣብ ዝኾነ ይኹን መንግስታዊ ትካል ምምዘጋብን ምፍላጥን ኣየድልዮምን፡፡
5. ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ ንልምዓት ከባቢ ምጉልባት እምበር ንህንፀት ስርዓት ዴሞክራሲ ኣስተዋፀኦ የብሉን፡፡

II. ኣብ ትሕቲ “ሀ” ንዝቐጠሉ ሐሳባት ኣብ ትሕቲ “ለ” ካብ ዝቐጠሉ ዝሰማምዕዎም ብምምራፅ ኣዛምዱ፡፡

ሀ

ለ

___ 1. ማሕበር ንግዲ

ሀ. ንሓደ ዕላማ ኣብ ማሕበር ምጉጃል

___ 2. ማሕበር መናእሰይ

ለ. ብከባቢ ዝፍፀም ማሕበራዊን ምጣነሃፍታዊ ተግባር

___ 3. ምውዳብ

ሐ. ኣበርክቶ ፍልጠት

___ 4. ልምዓት ከባቢ

መ. ኣብ ክለ ሓደ ሙያ ዝተኣኻከቡ

___ 5. ካብ መግለፅታት ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ ሓዲኡ

ሠ. ማሕበር ሲቪክ ዘይኮነ ትካል
ረ. ሓደ ኣብነት ማሕበር ሲቪክ
ሰ. ሰባት ተኣኻኺቦም ብሓበራዊ ውሳኔ ዝፍፀሙ ዝኾነ ይኹን ተግባር

III. ነዞም ዝሰዕቡ ሕቶታት ልክዕ ዝኾነ መልሲ ምረፁ፡፡

1. ማሕበራት ሲቪክ ካብ ፅዕንቶ መንግስቲ ነፃ ምኃኖም፡-

ሀ. ንሕገ መንግስቲ ናይ ምክባር ግቡእ የብሎምን፡፡

ለ. ኣግባብ ብዘለዎ ሕጊ መሰረት ምምዘጋብን ፍቓድ ምርካብን ኣለዎም፡፡

ሐ. ምስ ልምዓት ከባቢ ኣጣሚሮም ፖለቲካዊ ወይድማ ሃይማኖታዊ ዕላማታት ምክያድ ይኸእሉ፡፡

መ. መልሲ ኣይተውሃቦን

ስራሕ ልምዓት ከባቢ ነቲ ሕብረተሰብ ነፃሉ ንመንግስቲ ጥራሕ ክግደፍ ዘይግበአሉ ምክንያት፡-

2. ሀ. እቲ ህዝቢ ኣብ ልምዓትን ውፅኢት ልምዓትን ስምዒት ዋንነት ክህልዎ ንምግባር ተሓሲቡ እዩ፡፡

ለ. ኣብቲ ህዝቢ ስምዒት ፅግዕተኛነት ንምዕባይ ተሓሲቡ እዩ፡፡

ሐ. ቀፃልነት ዘለዎ ልምዓት ከባቢ ዝረጋገፅ መንግስቲ ጥራሕ እንተፈፂዩም ስለዝኾነ እዩ፡፡

መ. ኩሎም መልሲ እዮም፡፡

3. ኣብ ውሽጢ ሓደ ሕብረተሰብ ንጡፍ ተሳትፎ እንድሕር ሃልዩ ካብዚኦም ዝሰዕቡ ብሓደ ክግለፅ ይከኣል፡፡

ሀ. ኣብ እዋን ምንቅስቓስ ልምዓት ከባቢ ብኣካል ብምርካብ

ለ. ኣብ እዋን ምንቅስቓስ ልምዓት ከባቢ ወፊያ ጉልበት ብምግባር

ሐ. ኣብ እዋን ምንቅስቓስ ልምዓት ከባቢ ኣብቲ ቦታ ተረኽብካ ብምብርትታዕ

መ. ኩሎም መልሲ እዮም፡፡

4. ኣብ ኣደ ማሕበራዊ ምንቕስቓስ ልምዓት ንጡፍ ተሳትፎ ኣባላት ክርእዩ ዘለዎ ኣበዮናይ ብርኪ እዩ?

- ሀ. ኣብ ኣወፃፅኣ ትልሚ
- ለ. ኣብ ትግበራ ትልሚ
- ሐ. ኣብ ገምጋም ኣፈፃፀማ ትልሚ
- መ. ኩሎም ልክዕ'ዮም

5. ኣብ ኣደ ምንቕስቓስ ልምዓት ንጡፍ ህዝባዊ ተሳትፎ ኣሎ ካብ ዘብልዎ ነገራት ኣደ _____ እዩ።

- ሀ. ብውዳቦ መልክእ ከይኮነ ብውልቀ ምፍፃሙ
- ለ. ብበዝሒ ቁፅሪ ተሳተፍቲ ሰባት
- ሐ. እቲ ስራሕ ብምፍፃሙ ጥራሕ ከይኮነ ውፅኢታዊ እውን ብምዃኑ
- መ. ኩሎም ልክዕ እዮም።

IV- ነዞም ዝስዕቡ ክፍቲ ቦታታት ብዝስማማዕ ቃል ወይ ኣረግ ምልኡ።

1. ኣብ ውሽጢ ሕብረተሰብ ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ ዘጎልብትን ካብ ፅልዎ መንግስቲ ነፃ ዝኾነን ውዳቦ _____ ይበሃል።
2. ልምዓት ከባቢ ቀፃልነቱ ንክረጋገፅ ንጡፍ ተሳትፎ ህዝቢ ክህልዎ ስለዝግባእ እቲ ስራሕ ን _____ ጥራሕ ክግደፍ የብሉን።

V- ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት ኣፂር መልሲ ሃቡ።

1. ምንቕስቓስ ልምዓት ኣደ ከባቢ ብኣቂ ተሳትፎ ህዝቢ ኣረጋጊፁ እዩ ከብሉ ዝክእሉ ሰለስተ ነገራት ፅርሑ።
2. ኣደ ኣባል ሕብረተሰብ ኣብ ምንቕስቓስ ልምዓት ከባቢኡ ንጡፍ ተሳትፎ ምግባሩ ንምርግጋዕ ክፍፅዎም ካብ ዝግቡኡ ተግባራት ኣርባዕተ ጥቕሱ።